

حضرت آیت الله جنتی «دامت برکاته»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام علیکم:

بدینوسیله گزارش جلسه چهارصد و ششم مجمع مشورتی فقهی شورای محترم نگهبان مورخ ۱۳۸۷/۱۲/۱۷ مشتمل بر بررسی یک لایحه ارائه شده به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

دستور: لایحه جرائم رایانه‌ای (از فصل ششم، ماده ۱۹)

ماده ۱۹: در موارد زیر چنانچه ...

بررسی: اکثر اعضاء ماده مذکور را خلاف شرع یا قانون اساسی ندانستند لکن مع ذلک جهاتی در این ماده مورد بحث قرار گرفت که مختصراً بیان می‌شود.

۱- نظر سه نفر از اعضاء این بود که اطلاق کیفر دادن شخص حقوقی (شرکت) خلاف شرع می‌باشد زیرا شامل مواردی که هیأت مدیره نظارت کامل داشته و در انتخاب مدیر دقت کامل نموده و مع ذلک مدیر تخلف نموده است نیز می‌گردد و مجازات شخص حقوقی در این فرض وجهی ندارد.

ان قلت: مدیر در راستای منافع شرکت تخلف نموده است و لذا مجازات شرکت مانعی ندارد بلی مجازات اعضاء مغرور هیأت مدیره مشکل است.

قلت: در این فرض عرف می‌گوید که مدیر تخلف یا اشتباه نموده نه هیأت مدیره و شرکت

ان قلت: چه مانعی دارد که شرکتی جعل شود که چنین خصوصیتی دارد که در فرض جرم مدیر، خود شرکت نیز مجازات و تعطیل شود و فایده آن این است که دقت بیشتری در انتخاب مدیر می‌شود.

قلت: هر چند قبول کنیم که مانعی ندارد الا اینکه در مقام اینگونه جعل نشده است بلکه بخاطر تخلف شرکت مجازات برای آن قرار داده‌اند.

۲- نظر یکی از اعضاء این بود که مجازات نمودن شخص حقوقی (شرکت) معنایی ندارد- هر چند اصل اعتبار شخصیت حقوقی را قبول کنیم- زیرا عنوان شرکت عنوانی اعتباری می‌باشد که شعور و اراده و اختیار ندارد و لذا نمی‌توان آن را مجرم دانست گرچه مالک شدن آن را مانند مالکیت حسینی مانعی ندارد.

در مقابل نظر بعضی از اعضاء این بود که تعزیر و تقصیر اختصاص به انسان ندارد و شامل امور اعتباری نیز می‌گردد و لذا عقلاً عناوین اعتباری (مانند دولت امریکا) را مقصر می‌دانند و همان‌طور که منافع برای شرکت می‌باشد تقصیر و مجازات نیز برای شرکت می‌باشد و به عبارت دیگر به همان ملاکی که بیع شرکت را تصحیح می‌کنیم به همان ملاک تعلق مجازات به آن را نیز تصحیح می‌کنیم.

ان قلت: شرکت مانند صبی می‌باشد و کما اینکه صبی مالک می‌شود شرکت نیز مالک می‌شود و کما اینکه صبی بایع نمی‌تواند باشد بلکه ولی او بایع است کذلک شرکت نیز بایع نبوده و بیع آن صحیح نیست بلکه بیع کسی که صلاحیت بیع را دارد صحیح است و مسئله در عدم صحت مجازات صبی و شرکت نیز همین‌گونه است.

.. شماره: ... ۸۷/ف/۱۴۴
 .. تاریخ: ... ۱۳۸۷/۱۲/۲۰
 .. پیوست: صلوات

قلت: این مقایسه مع الفارق است زیرا در مورد طفل گفته نمی‌شود که طفل بیع نمود ولی در مورد شرکت می‌گویند فروخت یا خرید.

۳- نظر یکی از اعضاء این بود که مجازات نمودن شرکت - به مقتضای این ماده- و مجازات خود مدیر و کارمندان - براساس مواد سابق این لایحه- مستلزم تعدد عقاب و کیفر بدون تفکیک بین سبب اقوی و غیر آن می‌گردد، و لذا خلاف شرع می‌باشد. در مقابل نظر بعضی از اعضاء این بود که مجازات نمودن شرکت در این ماده مرتبط به مجازات نمودن افراد در مواد دیگر نیست و هر کدام باید علیحده بحث شود و یا اینکه ستادی در مجازات در واقع نوعی کوتاه آمدن در مجازات سبب اقوی می‌باشد و این مسئله مانعی ندارد و یا اینکه جعل مجازات وسیع برای جلوگیری از تحقق تخلف مانعی ندارد.

ماده ۲۰: اشخاص حقوقی موضوع ماده فوق

بررسی: ۱- مبنیاً بر اشکالات مذکور در ماده ۱۹، اشکالات در این ماده نیز جاری می‌باشد. (نسبت به اصل ماده و بند الف و ب)
 ۲- در تبصره ۲ این ماده اولاً اطلاق ضمان مالی شامل خساراتی که ضمان شرعی نیز ندارد (مانند عدم نفع و خسارت آبرویی) می‌گردد و لذا خلاف شرع می‌باشد. (۹ رأی از ۱۰ رأی)
 و ثانیاً عدم جواز مراجعه ابتدایی به اموال مرتکب و ترتب در آن (به شرح تبصره ۲ ماده ۲۰) خلاف شرع دانسته شد.
 ۳- نظر یکی از اعضاء این بود که بحث بر اساس فرض تحقق شرکت در خارج می‌باشد. توضیح اینکه در این جلسه تا پایان ماده ۲۰ بحث شد.

دوام توفیقات حضرت عالی را از درگاه ایزد متعال مسئلت دارم.

سیدحسن طاهری خرم‌آبادی

رئیس مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان